

Toezicht in beeld

November 2022

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

Inhoud

Het toezicht
van DNB

Uitdagingen

Toezicht in cijfers

Toezicht op banken

Toezicht op
verzekeraars

Toezicht op
pensioenfondsen

Toezicht op andere
instellingen

Speerpunten in
toezicht

Voorwoord

Goed toezicht kent duidelijke prioriteiten. Wij maken onze keuzes risicobaseerd, zodat we onze beschikbare capaciteit daar inzetten waar de grootste risico's zijn. Ons toezicht is ook dynamisch: als er nieuwe risico's opkomen, reageren we daarop. Als publieke organisatie vinden we het daarbij belangrijk dat we waar mogelijk transparant zijn over gemaakte keuzes. In deze publicatie blikken we terug op wat we als toezichthouder het afgelopen jaar bereikt hebben en kijken we vooruit naar onze prioriteiten voor het komende jaar. Dit jaar vullen we dat voor het eerst aan met informatie over de risicoprofielen van de sector. Deze risicoscores vormen de basis van ons risicobaseerde toezicht.

Het afgelopen jaar heeft het belang geïllustreerd van een toezichthouder die wendbaar is en inspelt op de actualiteit. Naast de enorme humanitaire gevolgen, is ook de economische impact van de oorlog in Oekraïne voelbaar. Hoge inflatie, stijgende rentes en geopolitieke onzekerheid drukken hun stempel op de economische vooruitzichten. De sterk veranderende economische omgeving brengt ook risico's met zich mee voor financiële instellingen.

Voor ons is het belangrijk om hier adequaat op te reageren en zo de soliditeit en betrouwbaarheid van het financiële landschap te waarborgen.

Tegelijkertijd houden we ook oog voor structurele uitdagingen. In aanvulling op ons reguliere toezicht, zetten we daarom verdere stappen op de speerpunten uit de Visie op Toezicht 2021-2024.¹ Zo blijven we instellingen in het licht van de verdergaande digitalisering bevragen op de houdbaarheid van hun bedrijfsmodel, zien we erop toe dat zij hun cyberweerbaarheid op orde hebben en hebben we onze toezichtprocessen verder geautomatiseerd. Op het gebied van duurzaamheid hebben we een beter beeld gekregen van de blootstelling van financiële instellingen aan klimaatrisico's en hoe de instellingen klimaatrisico's beheersen. Het komende jaar gaan we met de instellingen in gesprek over onze toezichtverwachtingen. Tot slot publiceerden we het rapport *van herstel naar balans*, waarin we pleiten voor meer gerichtheid in de aanpak van financieel-economische criminaliteit. Dat zullen we de komende periode in dialoog met stakeholders nader gaan uitwerken.

Else Bos

Toezichtdirecteur en voorzitter toezicht

Steven Maijor

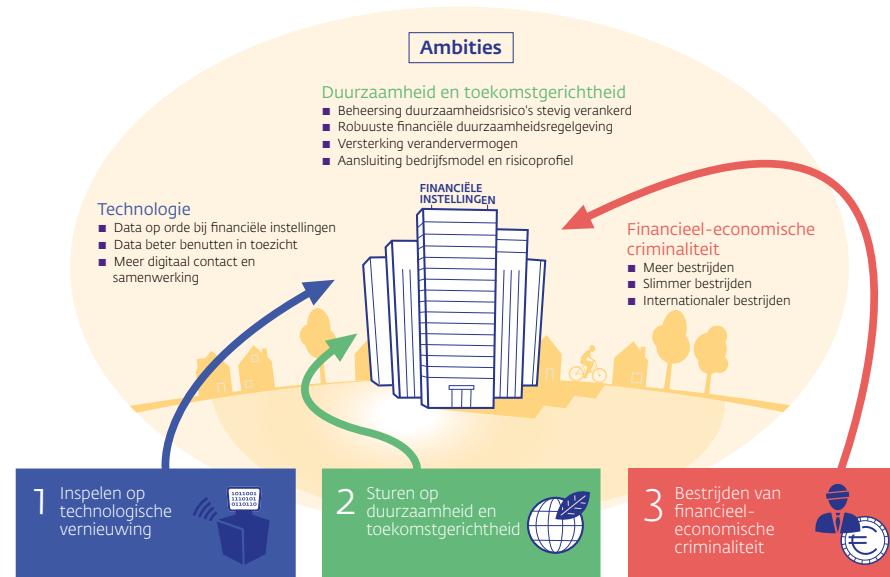
Toezichtdirecteur

¹ In 2023 is Nederland ook weer aan de beurt voor een beoordeling onder het 'IMF Financial Sector Assessment Program' (FSAP). Met deze uitvoerige exercitie wordt de gezondheid van de Nederlandse financiële sector getoetst, alsook de taakuitvoering van de relevante toezichthouders, waaronder DNB.

Het toezicht van DNB

Onze missie: Werken aan vertrouwen

Het toezicht van DNB richt zich op een solide en betrouwbare financiële sector. Dit doen wij door op risicogebaseerde en proportionele wijze toezicht te houden op financiële instellingen. Door effectieve uitvoering van haar toezichttaak wil DNB bijdragen aan het publieke vertrouwen in financiële instellingen. Vertrouwen is een voorwaarde voor een goed functionerend financieel systeem, dat op zijn beurt belangrijk is voor de ondersteuning van de reële economie. Het toezicht van DNB kent twee pijlers: prudentieel toezicht en integriteitstoezicht. Het prudentieel toezicht is gericht op solide financiële instellingen en een stabiel financieel systeem. DNB ziet erop toe dat instellingen voldoen aan wet- en regelgeving, zodat risico's in kaart worden gebracht en adequaat en tijdig worden beheerd. Tevens is van belang dat instellingen wendbaar zijn en zich tijdig aanpassen aan relevante (externe) ontwikkelingen, zoals technologische vernieuwing, duurzaamheid en de macro-economische omgeving. Het integriteitstoezicht ziet op een betrouwbare en integere financiële sector, door onder meer een adequate preventie en bestrijding van financieel-economische criminaliteit. Integere en beheerste bedrijfsvoering is vastgelegd in wet- en regelgeving. Naleving hiervan en behoud van publiek vertrouwen is allereerst een taak voor instellingen zelf. Als toezichthouder toetst DNB op instellingen aan de wettelijke eisen voldoen. Dat is de basis van goed toezicht. Goed toezicht betekent ook dat DNB alert en

wendbaar is en tijdig en adequaat reageert op veranderende omstandigheden, ook onder grote tijdsdruk. Daarbij is het van belang dat het reguliere toezicht van DNB juist in goede tijden de risico's van instellingen kritisch beoordeelt en zich inzet voor adequate beheersmaatregelen. Zo zet DNB zich te allen tijde in voor solide en betrouwbare financiële instellingen en levert zij een bijdrage aan vertrouwen.

Speerpunten toezicht

Goed toezicht kent duidelijke prioriteiten die bijdragen aan een doelmatige inzet van onze capaciteit. Eind 2020 zijn daarvoor drie speerpunten met ambities geformuleerd in onze Visie op Toezicht 2021-2024. De drie speerpunten zijn in bovenstaande figuur samengevat. In deze publicatie leest u welke resultaten we hierop hebben geboekt in 2022 en wat onze plannen zijn voor het komende jaar.

Uitdagingen

Hoge inflatie en stijgende rentes

De schokbestendigheid van de financiële sector wordt opnieuw op de proef gesteld. Na een sterk economisch herstel na de pandemie, zijn de vooruitzichten aanmerkelijk verslechterd. Door de sterke stijging van energieprijzen en de verstoringen in de wereldhandel en toeleveringsketens is de inflatie toegenomen en zijn rentes aanzienlijk gestegen. De directe blootstellingen van Nederlandse financiële instellingen aan (landen grenzend aan) Oekraïne en Rusland zijn relatief beperkt. Zij worden echter ook geraakt door de directe en indirecte gevolgen van de sterke prijsstijgingen van energie en grondstoffen, zoals mogelijke betalingsproblemen bij huishoudens en (energie-intensieve) bedrijven. Het aantal bedrijfsfaillissementen is tot nu toe beperkt, maar kan bij een economische groeivertraging en aanhoudend hoge energie- en grondstofprijzen toenemen. Daarbij kunnen verdere (abrupte) rentestijgingen gepaard gaan met correcties op financiële markten.

Digitalisering zet door, cyberrisico's nemen toe

De financiële dienstverlening is al geruime tijd aan het digitaliseren. Nieuwe, innovatieve spelers treden toe tot de markt en zetten druk op het verdienvermogen van traditionele partijen. Zo zien we steeds meer spelers met datagedreven bedrijfsmodellen opkomen. Ook de cryptomarkt ontwikkelt zich verder met nieuwe *stablecoins* en zogenoemde *decentralized finance* platforms. Daarnaast zorgt de toenemende afhankelijkheid van digitale middelen voor een toename in cyberrisico's. De oorlog in Oekraïne en de toegenomen geopolitieke spanningen hebben de cyberdreiging verder verhoogd. Cyberrisico's worden versterkt door een trend van uitbesteding van digitale bedrijfsprocessen. Hierbij ontstaan ook concentratierisico's, waarbij het uitvallen van één cruciale partij de dienstverlening bij een groot deel van de sector kan stilleggen.

Duurzaamheid: van analyse naar actie

Financiële instellingen kunnen geraakt worden door zowel fysieke- als transitierisico's, die invloed hebben op de marktwaarde van beleggingen, de kredietwaardigheid van gefinancierde bedrijven en de verplichtingen van verzekeraars. De oorlog maakt het verloop van de energietransitie nog onvoorspelbaarder, waardoor de onzekerheid toeneemt. DNB gaat verder met het verankeren van duurzaamheidsrisico's in haar toezichtmethodologie. De focus ligt onder meer op de integratie van kwantitatieve indicatoren over de blootstellingen aan klimaat- en milieurisico's in de risico-beoordeling. Door deze risico's mee te nemen in de beoordeling van het risicoprofiel van instellingen kunnen we gericht de dialoog aangaan en zo nodig maatregelen nemen.

Meer slagkracht tegen financieel-economische criminaliteit nodig

In het [rapport van herstel naar balans](#) pleiten we voor een meer gerichte aanpak van zowel DNB als financiële instellingen om financieel-economische criminaliteit efficiënt en effectief tegen te gaan. DNB zal financiële instellingen onder meer ondersteunen in de vorm van guidance en zal in haar beleidsuitingen in toenemende mate werken met een risico-gebaseerde benadering. Ook vraagt het om betere samenwerking van de betrokken partijen in de gehele keten. Daar waar sprake is van onvoldoende herstel dan wel ernstige tekortkomingen in de doorlopende risicobeheersing, zal DNB handhavend optreden. Financiële instellingen hebben als gevolg van de oorlog in Oekraïne ook sanctie-uitvoering moeten intensiveren. Omdat het aantal toegepaste sancties al langere tijd een stijgende trend toont, moeten financiële instellingen rekening houden met een structurele inzet van extra capaciteit.

Toezicht in cijfers

Toezichtpopulatie

Figuur 1 geeft een overzicht van het type instellingen waar DNB prudentieel en/of integriteitstoezicht op houdt. Het prudentieel toezicht op Nederlandse banken valt daarbij onder het Europese gemeenschappelijke toezichtmechanisme, dat bestaat uit de ECB en de nationale toezichthouders.

Figuur 1 Overzicht van instellingen waar DNB prudentieel en integriteitstoezicht op houdt

	Prudentieel	Integriteit
Kredietinstellingen	X ¹	X
Verzekeraars	X	X
Pensioenfondsen	X	X
Betaalinstellingen ²	X	X
Beleggingsondernemingen en -instellingen	X	
Trustkantoren		X
Cryptodienstverleners		X
Overige Wwft instellingen ³		X

¹ Het prudentieel toezicht op Nederlandse banken valt onder het Europese gemeenschappelijke toezichtmechanisme.

² Inclusief wisselkantoren, geldtransactiekantoren en elektronischgeldinstellingen.

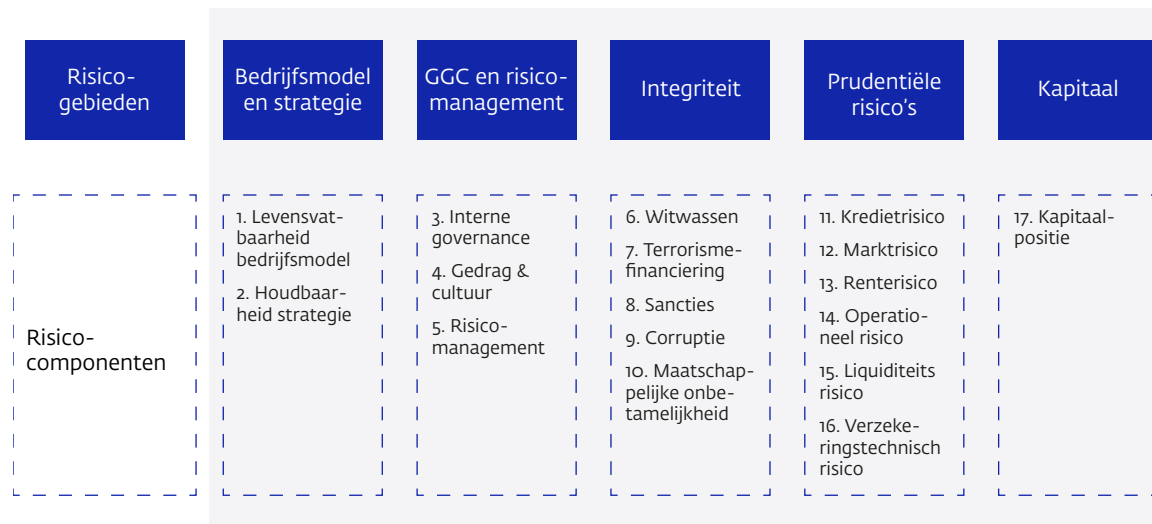
³ Instellingen die, geen bank zijnde, in hoofdzaak hun bedrijf maken van het verrichten van werkzaamheden zoals verstrekken van leningen, financiële leasing, verhuur van safes.

Toezichtmethodologie: risicogebaseerd

Begin 2021 introduceerde DNB een vernieuwde [toezichtmethode](#), met als doel om nog meer dan voorheen de beschikbare toezichtcapaciteit in te zetten op de grootste risico's. De toezichtmethode verdeelt instellingen in drie impactklassen: instellingen met een kleine, middelgrote en grote impact. Daarbij maken we onderscheid tussen prudentieel en integriteitstoezicht. Hoe groter de impact van problemen bij een instelling op het vertrouwen in het financiële stelsel, des te hoger de impactklasse en intensiever het toezicht. Onze toezichtmethode kent daarnaast een risicotaxonomie die bestaat uit vijf risicogebieden onderverdeeld in zeventien risicocomponenten (zie figuur 2). Per risicocomponent scoren we de onder toezicht staande instelling op een schaal van 1 (laag risico) tot en met 4 (hoog risico). Vanaf risicoscore 3 (hoog gemiddeld risico) vinden we het risiconiveau onbevredigend of de beheersing onvoldoende; bij risicoscore 4 zijn de risico's groot en is verbetering van de beheersing urgent.

DNB accepteert het risico dat een financiële instelling kan falen, maar onze risicotolerantie neemt af naarmate de impact daarvan op het financiële stelsel en de maatschappij groter is.² Een concrete uitwerking hiervan is dat voor alle instellingen risicoscore 4 (hoog risico) buiten onze risicotolerantie valt; voor instellingen met een middelgrote en grote impact valt ook score 3 (hoog gemiddeld risico) buiten onze risicotolerantie. Als een componentscore van

Figuur 2 Risicotaxonomie*

* De vier risicogebieden bedrijfsmodel en strategie, governance, gedrag en cultuur & risicomanagement, prudentiële risico's en kapitaal vormen tezamen het risico-oordeel voor het prudentieel toezicht. Het risicogebied integriteit vormt het risico-oordeel voor het integriteitstoezicht.

een instelling buiten de risicotolerantie van toezicht valt, kan dat aanleiding zijn om de toezichtintensiteit op dit gebied te verhogen. We werken met mitigatieplannen en waar nodig zetten we interventie en handhaving in. Het doel is om de risico's weer binnen de tolerantie van ons toezicht te brengen.

Risicocomponentscores onder toezicht staande instellingen

Figuur 3 laat voor zowel het prudentieel- als het integriteits- toezicht de procentuele verdeling van de door de toezichthouder toegekende risicocomponentscores zien, uitgesplitst naar de drie impactklassen.³ De figuur geeft de verdeling van de zeventien

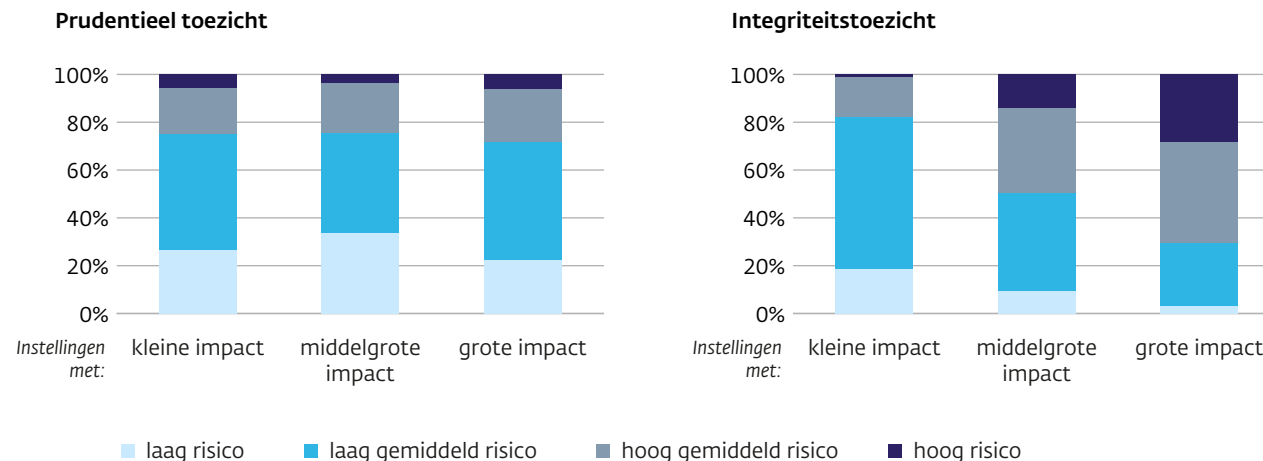
² Zie [toezichtbrochure ATM](#), pagina 6.

³ Daarbij dient opgemerkt te worden dat de toezichtpopulatie verschilt. Zo houden we op trustkantoren alleen integriteitstoezicht en valt het prudentieel toezicht op banken onder het Europese toezicht.

onderliggende risicocomponentscores weer (en dus niet een totale score). In de figuren zijn alleen instellingen opgenomen waarvoor een risicoprofiel is opgesteld. Onze toezichtmethode is namelijk relatief nieuw, nog in ontwikkeling en werkt risicogebaseerd. Hierdoor hebben we nog niet voor alle instellingen (met name in de laagste impactklasse) een risicoprofiel opgesteld. Het is daarbij belangrijk om op te merken dat (veranderingen in) de risicoscores beïnvloed worden door verschillende factoren. Zij worden allereerst bepaald door instellingsspecifieke factoren, zoals het bedrijfsmodel en de kwaliteit van de bedrijfsvoering van een instelling. Daarnaast speelt de externe omgeving een belangrijke rol. Zo zullen risicoscores, bijvoorbeeld op het gebied van kredietrisico, toenemen bij een algehele verslechtering van de economische vooruitzichten. Risicoscores kunnen ook veranderen naar aanleiding van onze toezichtacties, wanneer instellingen in reactie adequate herstel- en verbetermaatregelen treffen.

Op prudentieel vlak staan de onder toezicht staande instellingen er gemiddeld genomen goed voor; de beheersing van integriteitsrisico's vraagt meer aandacht (figuur 3). Vooral instellingen met een grote impact scoren binnen het integriteitstoezicht relatief vaak een risicoscore 3 of hoger (zie ook volgende alinea). Een componentscore hoger of gelijk aan 3 betekent dat we het risiconiveau van een instelling *op de betreffende component* onbevredigend vinden of de risicobeheersing onvoldoende. Voor instellingen met middelgrote en grote impact betekent het ook dat deze risico's buiten de grenzen van onze

Figuur 3 Risicocomponentscores per impactklasse, uitgesplitst naar prudentieel en integriteitstoezicht

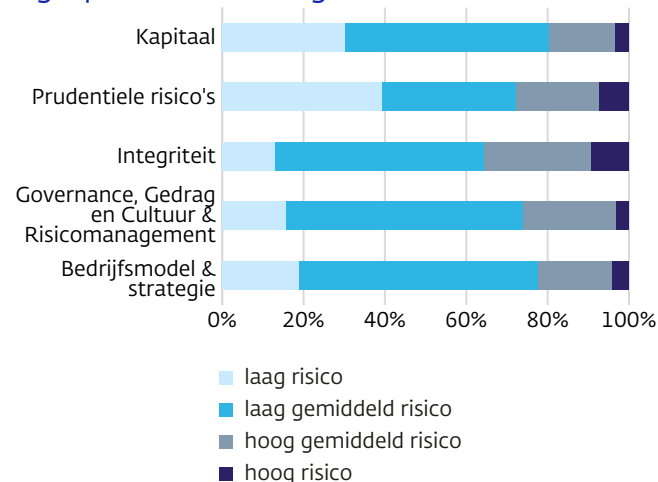

risicotolerantie liggen. Op deze componenten verhogen we onze toezichtinspanningen en zien we erop toe dat instellingen maatregelen nemen om de risico's te mitigeren.

De uitsplitsing naar risicogebieden in figuur 4 bevestigt dat risicoscores op het gebied van integriteit relatief hoog liggen. Om het toezicht meer in lijn te brengen met onze risicotolerantie, hebben we het afgelopen jaar de toezichtcapaciteit op integriteitsvlak vergroot. We hebben bij een groot aantal instellingen een interventietraject gestart of handhavend opgetreden. Dit zijn veelal meerjarige trajecten die ertoe moeten

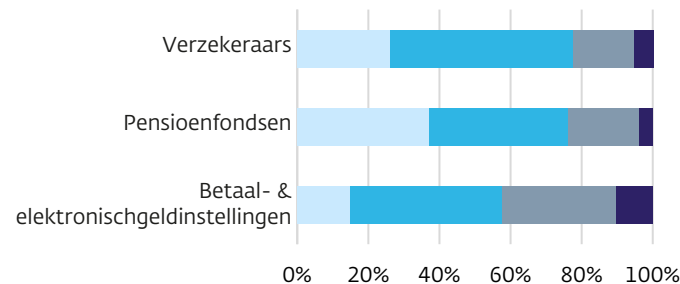
leiden dat de beheersing wordt verbeterd en het risico verlaagd. In een recent rapport 'Van herstel naar balans' pleiten we voor een effectievere en efficiëntere aanpak van financieel-economische criminaliteit, waarover we met stakeholders in gesprek zijn. Op pagina 16 geven we meer informatie over onze prioriteiten op dit speerpunt.

Figuur 4 Risicocomponentscores van onder toezicht staande instellingen (alle sectoren), uitgesplitst naar risicogebieden

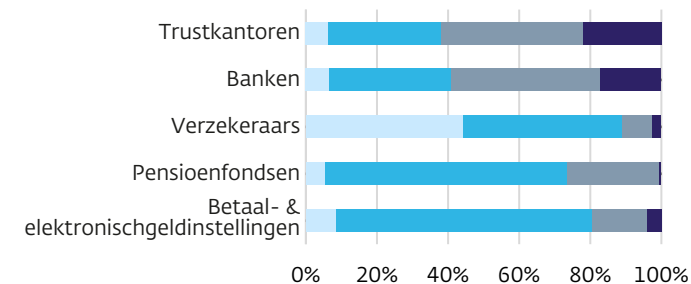

Figuur 5 Toekenning van risicocomponentscores, uitgesplitst naar sector

Prudentieel toezicht

Integriteitstoezicht

0% 20% 40% 60% 80% 100% laag risico laag gemiddeld risico hoog gemiddeld risico hoog risico

De risicocomponentscores per sector laten een betrekkelijk grote variëteit zien (figuur 5). Voor trustkantoren en banken gaat het daarbij alleen om het risicogebied integriteit, omdat we op trustkantoren alleen integriteitstoezicht houden en het prudentieel toezicht op banken onder het Europese toezicht en daarmee de Europese toezichtmethodologie valt. Het risicogebied

integriteit is vooral voor trustkantoren en banken een belangrijk aandachtspunt (figuur 5, rechts).⁴

Hogere sectorscores betekenen overigens niet noodzakelijkerwijs dat de risico's voor de maatschappij groter zijn; dat hangt ook af van de impactklassen.⁵ Een hoge risicoscore bij een instelling in de

hoogste impactklasse impliceert immers een hoger risico voor de maatschappij dan eenzelfde risicoscore bij een instelling in de laagste impactklasse.⁶ In de volgende hoofdstukken blikken we per sector terug op de belangrijkste toezichtactiviteiten van het afgelopen jaar en kijken we vooruit naar de prioriteiten voor het komende jaar.

⁴ De beheersing van integriteitsrisico's is ook een aandachtspunt bij cryptopartijen; deze zijn niet in de figuur opgenomen.

⁵ Ter illustratie: betaal- en elektronischgeldinstellingen hebben binnen prudentieel toezicht een relatief groot aandeel componentscores hoger of gelijk aan 3, maar dat zijn over het algemeen geen instellingen met hoge impact.

⁶ Een sectorvergelijking wordt ook bemoeilijkt doordat de onderliggende berekening van de scores verschilt tussen sectoren. Niet alle risicocomponenten zijn voor alle sectoren van toepassing (denk bijvoorbeeld aan verzekeringstechnisch risico).

Toezicht op banken

Het toezicht op banken richtte zich in 2022, naast structurele uitdagingen, op marktrisico's en risico's in de kredietportefeuille. Het prudentieel toezicht op de Nederlandse banken vindt plaats binnen de context van het [Europese bankentoezicht](#), waarbij de grote banken onder direct toezicht staan van de ECB. De Nederlandse banken hebben de economische impact van de coronacrisis over het algemeen goed doorstaan. Zo zijn de kapitaal- en liquiditeitsposities over het algemeen ruim boven de wettelijke minimumeisen gebleven en is de hoeveelheid niet-presterende leningen laag gebleven. Tegelijkertijd blijven de economische omstandigheden uitdagend en gekenmerkt door geopolitieke spanningen, hoge inflatie, stijgende rentes en een noodzakelijke klimaattransitie. De focus van het toezicht ging het afgelopen jaar uit naar onder meer marktrisico's en risico's in de kredietportefeuilles van banken, waarbij de aandacht verschoof van sectoren die kwetsbaar zijn voor de coronapandemie naar sectoren die kwetsbaar zijn voor de hoge (energie-)inflatie en oplopende rentes. Uit de [klimaatstresstest](#) en thema-onderzoeken blijkt dat banken nog meer aandacht moeten besteden aan klimaat en milieurisico's. Daarnaast hebben we scherp toegezien op mogelijke cyberrisico's als gevolg van de oorlog in Oekraïne.

In 2023 zal de aandacht blijven uitgaan naar de risico's die kunnen materialiseren als gevolg van de vertraging van de economie, hoge inflatie en stijgende rentes, met als belangrijkste focus

kredietrisico's, liquiditeit en herfinanciering. Daarnaast zijn de ontwikkelingen op de Nederlandse huizenmarkt een toezichtprioriteit, onder andere rondom het risicomanagement van banken ten aanzien van aflossingsvrije hypotheekleningen. Tevens zal, in lijn met onze speerpunten, in zowel het on- als off-site toezicht de komende jaren aandacht uit blijven gaan naar risico's omtrent duurzaamheid, digitale transformatie en cyberrisico. Ook binnen het Europese bankentoezicht zijn deze onderwerpen – met inzet en steun van DNB – in 2022 vastgesteld als [meerjarige toezichtprioriteiten](#). In aanvulling hierop, vraagt DNB in het Europese bankentoezicht in het bijzonder aandacht voor datakwaliteit bij banken. Dit raakt aan de kwaliteit van bancaire toezichtrapportages, maar ook aan het belang van kwalitatief goede en tijdige interne rapportages aan het bankmanagement over inkomsten-, kostenontwikkelingen en risico's.

Nederlandse bank ATB failliet verklaard

Op 22 april 2022 heeft de Rechtbank Amsterdam het faillissement van Amsterdam Trade Bank (ATB), op verzoek van de bank zelf, uitgesproken. Door de opgelegde sancties tegen Rusland was de bedrijfsvoering van ATB ernstig verstoord geraakt. Zo kon ATB er niet op vertrouwen dat zij toegang zou houden tot essentiële systemen, omdat verschillende dienstverleners zich terugtrokken. Het toezicht van DNB op ATB was vanaf februari 2022 geïntensiveerd vanwege de Russische inval in Oekraïne. Een faillissement was desalniettemin niet te voorkomen. Als gevolg van het faillissement is in april 2022 de Nederlandse Depositogarantie in werking getreden. Het Depositogarantiefonds keert rekeninghouders van ATB uit tot maximaal EUR 100.000 per persoon. Tot eind september 2022 hebben 23.526 rekeninghouders een bedrag van EUR 666,2 miljoen ontvangen. Inmiddels is het uitgekeerde bedrag volledig door de curatoren van ATB vergoed, waardoor het Depositogarantiefonds weer op peil is.

Toezicht op verzekeraars

In 2022 richtte het toezicht zich op duurzaamheidsrisico's, cybersecurity en de risico's van uitbesteding. Onderzoek toont aan dat verzekeraars hun weerbaarheid tegen cyberaanvallen verbeterden, maar dat zij hun zicht op de aanbestedingsketen nog moeten verhogen. Uit de beoordeling van het *Own Risk Solvency Assessment* (ORSA), twee on-site onderzoeken naar en meerdere toezichtgesprekken over de beheersing van klimaatrisico's blijkt dat de aandacht voor klimaatgerelateerde risico's met name op het gebied van de beleggingen toeneemt. Ook de materialiteits- en risicoanalyse van verzekeraars in de ORSA laat duidelijk verbetering zien. Verdere integratie van klimaatgerelateerde risico's in de strategie, governance, het risicoraamwerk en de informatievoorziening blijft echter nodig. Daarnaast ging er aandacht uit naar de *Solvency II-review* en de verwerking van uitgestelde belastingen bij de berekening van de *Solvency II* kapitaalrekening en het in aanmerking komend eigen vermogen. Gerelateerd aan onze speerpunten digitalisering en duurzaamheid voerde DNB een studie uit over de economische en maatschappelijke rol van verzekeraars, waarbij ook aandacht werd besteed aan de verzekeraarbaarheid van het risico op overstromingen en cyberrisico's. Tevens is de impact van het nieuwe pensioenstelsel op verzekeraars in kaart gebracht. Verzekeraars geven aan te willen focussen op pensioenproducten die voortborduren op de bestaande producten en daarom passen binnen de bestaande IT-infrastructuur.

Het toezicht op verzekeraars zal zich in 2023 onder andere richten op de gevoeligheid en beheersing van de impact van inflatie op bijvoorbeeld claims, toekomstige kosten en gerelateerde buffers. Ook zal de impact van de veranderende rente op bijvoorbeeld de waardering, *hedging*, activa-allocatie en liquiditeit van verzekeraars worden gemonitord. Sectoronderzoeken zullen worden uitgevoerd om vast te stellen of de voorzieningen (specifiek de *risicomarge*) prudent worden vastgesteld en of de geplande managementacties, die het herstel in bepaalde stress-scenario's moeten waarborgen, adequaat zijn onderbouwd. Ook zal aandacht worden gegeven aan de verdere implementatie van duurzaamheidsrisico's in het dagelijkse beleid en de cyberweerbaarheid van instellingen.

Toezicht op pensioenfondsen

De financiële positie van pensioenfondsen is in 2022 verbeterd. Door de gestegen rentes namen de dekkingsgraden toe, ondanks dat het totale pensioenvermogen afnam. Het blijft onverminderd belangrijk aandacht te houden voor het identificeren en mitigeren van prudentiële risico's. De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is een omvangrijk proces. In 2022 is de voorbereidingsfase gestart, met onder andere onderzoeken naar de operationele wendbaarheid bij pensioenuitvoeringsorganisaties. Ook startte DNB de voorbereiding van *guidance* op voor de sector belangrijke onderwerpen. DNB voert tevens onderzoeken uit naar de datakwaliteit van pensioenadministraties. Hierbij maken we mede gebruik van het "Kader Datakwaliteit", dat door de pensioensector is ontwikkeld (met input van DNB) ter voorbereiding op de transitie naar het nieuwe pensioencontract. Daarnaast zijn verdere stappen gezet op het gebied van ESG-risico's. Zo hebben we onze *good practices* uitgebreid en geïntegreerd in de consultatieversie van de *Gids voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's*. Uit risico-identificerende gesprekken en on-site onderzoeken blijkt dat pensioenfondsen stappen zetten om ESG-risico's te integreren in de beleggingscyclus, door bijvoorbeeld reductiedoelstellingen te formuleren. Tegelijkertijd blijft het goed meenemen van ESG-risico's in de risicobeheercyclus (identificatie, beoordeling, beheersing en monitoring) een uitdaging.

2023 zal voor de pensioensector in het teken staan van de Wet toekomst pensioenen (zie box). De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zal de komende jaren nog veel aandacht vereisen. DNB zal een groot deel van de toezichtinspanningen richten op het toezicht op de operationele voorbereidingen en het beoordelen van de eerste invaarbesluiten. In lijn met onze toezichtspeerpunten blijven – net als in 2022 – ook cybersecurity en ESG-risico's belangrijke toezichtthema's. DNB zal de cyberweerbaarheid van pensioeninstellingen onderzoeken, met speciale aandacht voor risico's op het gebied van informatie-beveiliging, uitbesteding en cybersecurity. Op ESG-gebied zullen we beoordelen of pensioenfondsen de risico's voldoende hebben verankerd in hun strategie, risicobeheer en governance.

Wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen

Het kabinet en de sociale partners bereikten in 2019 overeenstemming over het Pensioenakkoord. De uitwerking daarvan is het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen (Wtp). In het nieuwe stelsel zeggen pensioenfondsen geen vaste uitkeringen meer toe en wordt de doorsneesystematiek afgeschaft. In plaats daarvan bouwen werknemers een persoonlijk pensioenvermogen op via een premie die voor iedere leeftijd gelijk is en wordt belegd op basis van de

risicohouding die past bij de leeftijd van de deelnemer. Zo worden belangrijke kwetsbaarheden weggenomen, terwijl sterke punten van het bestaande stelsel, zoals verplichtstelling, collectieve uitvoering, en een collectief beleggingsbeleid, blijven behouden.

DNB zal toezicht houden op de transitie naar het nieuwe stelsel. Dit toezicht is opgedeeld in vier fasen. Tijdens fase 1 focussen we ons op de voorbereiding van de instellingen. Hierin identificeren we risico's ten aanzien van een evenwichtige en beheerste transitie in een vroeg stadium, bijvoorbeeld via onze uitvragen. In de tweede fase zal DNB zich richten op de beoordeling van besluitvorming, denk hierbij aan de beoordeling van het mogelijke invaarbesluit van een pensioenfonds. Invaren is het omzetten van de bestaande pensioenrechten en –aanspraken naar persoonlijke vermogens in het nieuwe stelsel. In fase 3 houdt DNB toezicht op de implementatie van de genomen besluiten en sturen we bij als dat nodig is. Indien wordt ingevaren, betreft dit ook het toezicht op het daadwerkelijke invaren. Fase 4 betreft het reguliere toezicht, maar nu op basis van de nieuwe regeling. Gedurende alle fasen zal DNB instellingen ondersteunen door de publicatie van *guidance* op het gebied van o.a. de risicohouding, de nieuwe pensioencontracten en het invaren.

Toezicht op andere instellingen

Beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen

In het toezicht op beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen heeft 2022 grotendeels in het teken gestaan van de verdere implementatie van de zogeheten *Investment Firm Regulation* (IFR) en de *Investment Firm Directive* (IFD). In 2023 zal het zogeheten *Supervisory Review and Evaluation Process* (SREP)-richtsnoer in werking treden. Dit richtsnoer bepaalt hoe de toezichthouder op basis van een 'integraal risicobeeld' kapitaal- en liquiditeits-eisen kan opleggen. Dit vraagt om een intensieve samenwerking tussen de AFM en DNB en gaat gepaard met een hogere toezichtintensiteit. Ook doet DNB in samenwerking met de AFM onderzoek naar het gebruik van hefboomfinanciering (leverage) bij beleggingsfondsen en de mogelijkheid een leveragelimiet op te leggen als systeemrisico's zich voordoen. Dit onderzoek is extra relevant gezien de zorgen over liquiditeitsrisico's die uitgaan van de sector en zal worden vervolgd in 2023. Tot slot verwachten we dat in 2023 opnieuw enkele buitenlandse partijen tot de Nederlandse markt zullen toetreden via overnames, fusies of grensoverschrijdende dienstverlening.

Elektronisch geld- en betaalinstantellingen

De sector wordt ook dit jaar gekenmerkt door nieuwe toetreders en de uittreding van bestaande instellingen, waarmee een aanzienlijke toezichtinspanning is gemoeid. Zo bewaakt DNB bij

uittreding de belangen van betaaldienstgebruikers en zetten wij ons in voor een beheerste afwikkeling van de activiteiten. Daarom heeft DNB in 2022 een onderzoek uitgevoerd naar de bescherming van gelden van gebruikers van elektronisch geld en betaaldiensten (de zogeheten bescherming van derdengelden). De uitkomsten tonen aan dat het risicomanagement van sommige instellingen op dit gebied voor verbetering vatbaar is. In het toezicht wordt hier opvolging aan gegeven. Ook is er extra aandacht geweest voor de herstel- en exitplannen van financieel meer kwetsbare partijen. De verwachting is dat de dynamiek in de sector ook in 2023 aanhoudt. In vervolg op het in 2022 uitgevoerde onderzoek zullen we in het komende jaar nadrukkelijk aandacht blijven besteden aan de bescherming van derdengelden. Daarnaast blijft het voorkomen en bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering een aandachtspunt. De twee in 2022 gestarte thema-onderzoeken, één gericht op de transacties die betaaldienstverleners verwerken voor (partners van hun) cliënten en één gericht op de beheersing van integriteitsrisico's bij zogenoemde grote groeiers, lopen door in 2023.

Money transfer kantoren

Net als in 2022 blijven money transfer kantoren onverminderd kwetsbaar voor witwassen en terrorismefinanciering. Contante geldtransfers worden veelal via agent-structuren verstuurd, vaak naar landen met een minder ontwikkeld bankstelsel. DNB zal

daar ook in het komende jaar streng op blijven toezien. Voor money transfer kantoren is het van belang dat zij alert zijn op agenten waar afwijkende transacties lijken plaats te vinden.

Trustkantoren

De consolidatietrend in de trustsector heeft ook in 2022 doorgezet, waardoor enkele trustkantoren in omvang toenemen. Dit onderstreept het belang van een beheerste bedrijfsvoering en de naleving van de wetgeving om risico's op onder meer witwassen, terrorismefinanciering en het ontwijken van sancties te beperken. DNB heeft opgetreden tegen illegale trustdienstverlening, mede naar aanleiding van diverse signalen en een (extern) onderzoek, die wezen op een toename ervan. Ook in 2023 zal DNB nadrukkelijk aandacht besteden aan integere en beheerste bedrijfsvoering van trustkantoren zodat zij de rol van poortwachter adequaat kunnen vervullen. Gelet op de geopolitieke ontwikkelingen zal komend jaar naar verwachting blijvend extra toezichtinspanning nodig zijn om de naleving van de Sanctiewet te waarborgen. Tevens vraagt het onverminderd hoge aantal signalen over illegale trustdienstverlening ook in 2023 een grotere toezichts- en handhavingsinspanning.

Cryptodienstverleners

Cryptodienstverleners staan onder integriteitstoezicht van DNB: zij moeten maatregelen treffen om witwassen en financiering van terrorisme te voorkomen en controleren of relaties voorkomen op sanctielijsten. In 2022 waren de registratie⁷ en bestuurderstoetsingen van cryptodienstverleners belangrijke thema's. Tevens hebben we aandacht besteed aan handhaving ten aanzien van illegale cryptodienstverleners. DNB heeft Binance Holdings Ltd. een bestuurlijke boete van 3,325 miljoen euro opgelegd wegens het aanbieden van cryptodiensten zonder de wettelijk vereiste registratie. Ondanks de recente verliezen op de cryptomarkt, is de verwachting dat de behandeling van registratieaanvragen en bijbehorende bestuurderstoetsingen in 2023 toezichtcapaciteit zullen blijven vragen. Niet alleen het aantal registratieaanvragen blijft onverminderd hoog; ook de complexiteit ervan neemt toe omdat het steeds vaker gaat om complexe groepsstructuren of om een combinatie met beleggings- of betaaldienstverlening. Bovendien is DNB voornemens volgend jaar opnieuw thema-onderzoeken uit te voeren om te toetsen in hoeverre de wettelijke verplichtingen in de praktijk worden nageleefd. Tot slot zal DNB zich in 2023 voorbereiden op de Europese Verordening betreffende markten in cryptoactiva (MICAR).

⁷ Per eind oktober 2022 heeft DNB 34 registraties toegekend.

Speerpunten in toezicht

Inspelen op technologische vernieuwing

Digitalisering is in toenemende mate een belangrijk onderdeel van de strategie van de financiële instellingen waar wij toezicht op houden. Hiermee krijgt digitalisering ook in het toezicht meer aandacht. In de tabel staan de belangrijkste resultaten van het afgelopen jaar. Uit onderzoeken komt naar voren dat cyberdreigingen onverminderd hoog zijn. In 2023 zullen we er daarom op blijven toezien dat instellingen hun cyberweerbaarheid op orde hebben en op orde houden. Daarbij zullen we, gezien de hoge mate van afhankelijkheid van ketenpartners en het stijgend aantal aanvallen op of via ketenpartners, meer aandacht geven aan de risico's die samenhangen met uitbesteding. Daarnaast blijft een goede inrichting van de datahuishouding van financiële instellingen een aandachtspunt, waar we instellingen op aanspreken. Mede in het licht van de toenemende financiële activiteiten van Fin- en BigTech partijen, zullen we instellingen tevens blijven bevragen op hun strategie en de houdbaarheid van hun bedrijfsmodel.

DNB blijft ook zelf investeren in nieuwe technologieën. Als onderdeel van de Digitale Strategie Toezicht zetten we vervolgstappen om het werk van de toezichthouder digitaler te maken. Zo zullen we de digitale basis die in 2022 voor alle kernprocessen van onze toezichtmethodologie is gerealiseerd, verder uitbouwen. Ook gebruiken we de in 2022 ontwikkelde Smart Supervisor Scan en Basis Opleiding Smart Supervisor om de

gewenste versterking van digitale competenties te bereiken. Daarnaast bereiden we ons voor op nieuwe wetgeving, die gevolgen zal hebben voor ons toezicht. Zo is in juni 2022 een akkoord bereikt over de *Digital Operational Resilience Act* (DORA). DORA harmoniseert vereisten voor operationele weerbaarheid voor alle typen financiële instellingen en maakt het mogelijk voor financiële toezichthouders om rechtstreeks toezicht te houden op

kritieke ICT-dienstverleners. Ook bestaat internationaal overeenstemming over de noodzaak van aanscherping van de crypto-regelgeving. De Europese Verordening betreffende markten in cryptoactiva (MICAR), die naar verwachting in 2024 gaat gelden, is een welkome stap, maar zal niet alle risico's kunnen mitigeren. Zie voor meer informatie ons rapport '[Cryptoactiva: evolutie en beleidsrespons](#)'.

Resultaten 2022 – Inspelen op technologische vernieuwing

Resultaatgebied	Resultaat
IT- en cyberrisico's	<ul style="list-style-type: none"> Uit toezichtonderzoeken en sectorspecifieke analyses op basis van gestructureerde zelfbeoordelingen blijkt dat instellingen hun weerbaarheid tegen cyberaanvallen verbeterden, maar dat verdere verbetering nodig is, onder andere in het op orde houden van de cyberhygiëne, de frequentie van beveiligingstesten en het zicht op de uitbestedingsketen. Ook op het gebied van datakwaliteit blijven verdere verbeteringen gewenst. DNB heeft onderzocht onder welke omstandigheden een cyberincident bij een financiële instelling zou kunnen uitgroeien tot een bedreiging voor het financiële systeem als geheel.
Faciliteren innovatie	<ul style="list-style-type: none"> Via het iForum organiseerde DNB het iPanel, ronde tafels en evenementen zoals <i>Fintech meet the regulators</i> om de dialoog met de sector over technologische vernieuwing te bevorderen. We hebben aspecten van het toezichtproces kunnen verbeteren, waardoor instellingen bijvoorbeeld efficiënter kunnen rapporteren en een hogere gebruikerservaring melden. Samen met de AFM publiceerde DNB ter consultatie een discussiedocument met een voorlopige beleidsvisie op datamobieliteit binnen de financiële sector. De reacties zullen gebruikt worden om de beleidsvisie verder vorm te geven in een tijd waar het belang van data(toegang) toeneemt.
Digitale Strategie Toezicht	<ul style="list-style-type: none"> We hebben de Smart Supervisor Scan en Basis Opleiding Smart Supervisor ontwikkeld om doelen voor gewenste versterking van digitale competenties binnen toezicht te stellen en bereiken. De kernprocessen onderliggend aan de DNB toezichtmethodologie zijn volledig gedigitaliseerd en in gebruik.

Sturen op duurzaamheid en toekomstgerichtheid

DNB heeft zich ook in 2022 ingespannen om duurzaamheid een integraal onderdeel te maken van het reguliere toezicht. In de tabel zijn de belangrijkste resultaten opgenomen. Op basis van *on-site* onderzoeken, toezichtgesprekken en, in het geval van de grootste banken, stresstesten krijgen we steeds meer inzicht in de blootstelling aan en beheersing van klimaatrisico's. Financiële instellingen zetten stappen ten aanzien van de integratie van deze risico's in hun risicobeheersing, maar verdere integratie van klimaat- en milieurisico's blijft nodig. Om dit te stimuleren, gaan we in 2023 mede aan de hand van de door ons ontwikkelde gids met aandachtspunten en *good practices* in gesprek met financiële instellingen over de beheersing van deze risico's. Ook brengen we in kaart in welke mate financiële instellingen de beheersing van duurzaamheidsrisico's professionaliseren. Daarnaast gaat DNB volgend jaar verder met het verankeren van duurzaamheidsrisico's in de toezichtmethodologie. De focus ligt op het integreren van kwantitatieve indicatoren over de blootstelling van instellingen aan klimaat- en milieurisico's en van kwalitatieve input over de beheersing van deze risico's in de risicobeoordeling. Tevens zullen we, naar aanleiding van de publicatie van de [beleidsagenda voor duurzame financiering](#), meedenken over de mogelijke rol van toezicht op de transitie(plannen) van de financiële sector naar een duurzame economie.

Resultaten 2022 - Sturen op duurzaamheid en toekomstgerichtheid

Resultaatgebied	Resultaat
Toezicht op banken	<ul style="list-style-type: none"> ■ Uit toezichtonderzoeken blijkt dat banken progressie hebben geboekt in de beheersing van klimaat- en milieurisico's. Tegelijkertijd is verdere verbetering gewenst als het gaat om het meten en beheersen van dit soort risico's. Grootbanken moeten de geïdentificeerde tekortkomingen voor eind 2024 herstellen.
Toezicht op verzekeraars	<ul style="list-style-type: none"> ■ Uit de beoordeling van het <i>Own Risk Solvency Assessment</i>, de twee <i>on-site</i> onderzoeken naar en toezichtgesprekken over de beheersing van klimaatrisico's blijkt dat verzekeraars deze risico's nog onvoldoende meenemen in hun risicoraamwerk en dat een verdere integratie nodig is.
Toezicht op pensioenfondsen	<ul style="list-style-type: none"> ■ Een eerste beoordeling van de Eigen Risico Beoordeling (ERB) en <i>on-site</i> onderzoeken geeft aan dat pensioenfondsen stappen hebben gezet ten aanzien van de integratie van ESG-risico's in hun beleggingscyclus, maar deze risico's nog onvoldoende hebben verankerd in hun risicobeheer.
Cross-sectoraal	<ul style="list-style-type: none"> ■ DNB heeft een gids ontwikkeld met <i>aandachtspunten en good practices</i> ten aanzien van de integratie van klimaat- en milieurisico's in strategie, governance, risicobeheer en rapportage van financiële instellingen. De gids ligt momenteel ter consultatie voor aan de sector.

Bestrijden van financieel-economische criminaliteit

Ook in 2022 kreeg het toezicht op het voorkomen en bestrijden van financieel-economische criminaliteit onverminderd prioriteit. Onder financieel-economische criminaliteit verstaan we onder meer witwassen, corruptie, belastingcriminaliteit en financiering van terrorisme. Het afgelopen jaar werd ook het belang van naleving van de sanctiewet meer dan ooit onderstreept. In de tabel staan de belangrijkste resultaten. In 2023 zullen we invulling geven aan verbeterpunten die uit recente evaluaties naar voren zijn gekomen. De Financial Action Task Force (FATF), die de effectiviteit van Nederland in het tegengaan van witwassen en terrorisme-financiering heeft onderzocht, oordeelt in haar evaluatierapport positief, maar identificeert ook verbeterpunten. Zo hadden de handhavende maatregelen in het verdere verleden effectiever gekund. Verder is de FATF van oordeel dat meer (toezicht)inspanningen nodig zijn om illegale financiële dienstverlening tegen te gaan. DNB heeft een [rapport](#) uitgebracht waarin zij pleit voor een meer risicogebaseerde en gerichte benadering als het gaat om het voorkomen en bestrijden van financieel-economische criminaliteit. Dit werken we de komende periode verder uit, mede op basis van input uit ronde tafel gesprekken met stakeholders. In onze eigen analyse en in de dialoog nemen we ook de implicaties mee van de uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) over een zaak

tussen DNB en Bunq inzake een aanwijzing uit 2019. Daarnaast zal DNB zelf moderne IT-middelen en een datagedreven aanpak inzetten en ook onder toezicht staande instellingen ruimte geven voor verantwoorde innovatie. Tot slot steunt DNB de ambitieuze voorstellen voor een Europese aanpak van financieel-economische criminaliteit en een Europese anti-witwas-toezichthouder. DNB zal de komende periode verder meedenken over de uitwerking daarvan in Europese regelgeving en implementatie.

Resultaten 2022 – Bestrijden van financieel-economische criminaliteit

Resultaatgebied	Resultaat
Bestrijden financieel-economische criminaliteit	<ul style="list-style-type: none"> In 2022 zijn enkele langdurige hersteltrajecten succesvol afgerond. Tevens is bij enkele instellingen een nieuw interventietraject gestart, danwel handhavend opgetreden. We hebben een rapport uitgebracht waarin we pleiten voor een meer risicogebaseerde benadering, die de inspanningen om de financiële sector vrij te houden van financieel-economische criminaliteit gericht moet maken.
Datagedreven aanpak vast onderdeel toezicht-instrumentarium	<ul style="list-style-type: none"> De datagedreven aanpak in verschillende onderzoeken heeft bijgedragen aan scherpere onderzoeksbevindingen en gerichtere handhavingsmaatregelen. OSINT (Open Source Intelligence) onderzoeken maken een vast onderdeel uit van het instrumentarium dat wordt overwogen bij integriteitsonderzoeken. Met e-Discovery is verdere ervaring opgedaan.

De Nederlandsche Bank N.V.
Postbus 98, 1000 AB Amsterdam
020 524 91 11
dnb.nl

Volg ons op:

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM